

21. Ikasgaia

Osifikazioaren farmakologia

Farmakologia fisioterapian

OpenCourseWare

UPV/EHU OCW-2018

Iván Manuel Vicente
María Torrecilla Sesma
Farmakologia Saila UPV/EHU

Edukiaren laburpena

1. Hezurren egitura eta osaera
  2. Kaltzioa
  3. Kaltzitonina
  4. D bitamina
  5. Difosfonatoak
  6. Osteoporosiaren tratamendua
  7. Artrosiaren tratamendua
- Kontsiderazioak fisioterapian

1. Hezurren egitura eta osaera

Giza-eskeletoa:

%80 hezur kortikala: Hezur luzeetako dafisia

%20 hezur trabekularra: Epífisia eta ornoak

Hezurretako mineral nagusiak:

Kaltzioren gatzak

Fosfatoak

Hidroxiapatita-kristalak
($\text{Ca}_{10}(\text{PO}_4)_6(\text{OH})_2$)

Hezur-zelulak:

OSTEOBLASTOAK: Hezur matrizearen osagaiak jariatzen dituzte eta osteoklastoak aktibatzen dituzte

OSTEOKLASTOAK: Hezurra birxurgatzen dute

OSTEOZITOAK: Sare zelularra osatzen dute

BESTE ZELULA BATZUK: Monozitoak/makrofagoak, linfuzitoak eta zelula endotelial baskularrak (zitokinak eta bitartekariak jariatzen dituzte)

1. Hezurren egitura eta osaera

Hormonak:

Hormona paratiroidea (PTH)

D bitamina (prohormona)

Kaltzitonina

Hezurak etengabe birmoldatzen dira:

Zati bat birxurgatzen da eta hezur berria ezartzen da osteoklasto eta osteoblastoen eraginez, hurrenez hurren.

Dietak, botikek eta kirolak osteoporosian eragiten dute

Hezur-masaren galera 35-40 urterekin hasten da (%0.5-1 urtero fisiologikoki), baina menopausian bizkortzen da (x10)

Gaur egun, menopausia-osteko emakumezkoen % 50 eta 75 urtetik gorako pertsonen (gizonezko nahiz emakumezkoen) erdia osteoporosiak jota daude

2. Kaltzioa

Kaltzioaren funtzioak organismoan:

Funtzio estrukturala

ESKELETOAN (~%99)

Muin organikoa (osteoidea)

eta HORTZETAN

Gatz mineralak (hidroxiapatita-kristalak)

Funtzio zelularrak

Gorputzeko kaltzioaren ~% 1

Kaltzio ionikoa (Ca^{2+})

Zelulabarrukoa ~ 100 nM

Kanpozelularra ~ 2.5 mM

Transmizio nerbiosoa
Uzkugarritasun muskularra
Organuluen mugimendua
Koagulazioa
2. Mezularia
...

2. Kaltzioa

Fosforoaren funtzioak organismoan:

Funtzio estrukturala

ESKELETOAN (~%85)

Muin organikoa (osteoidea)

Hidroxiapatita-kristalak

Gorputzeko fosforoaren ~%15

Funtzio zelularrak:

Azido nukleikoak

Proteina estrukturalak

Entzimak

Nukleotido ziklikoak

...

2. Kaltzioa

Kaltzioaren erregulazioa:

- 1.- Hezurren eraketa/erresortzioa (birmoldaketa) **Ez dago galerarik**
- 2.- Heste-xurgapena
- 3.- Gernu-bideko irazketa

Heste-xurgapena:

**Garraio
aktiboa eta
Difusioa**

%30 Ca^{2+}
%10-90 Fosforo

Giltzurrun-xurgapena:

**Iragazpena
eta
birxurgapena**

%95 Ca^{2+}
%85 Fosforo

Kaltzioaren erregulazioko partaideak

- 1.- Hormona paratiroidea
  - 2.- D bitamina: kaltzitriol
  - 3.- Kaltzitonina: $\downarrow$ $[\text{Ca}^{2+}]$ plasmatikoa
- } $[\text{Ca}^{2+}]$ plasmatikoa $\uparrow$

2. Kaltzioa

Kaltzioaren asaldurak

Hipokaltzemia

**NEURONEN
DESPOLARIZAZIOA**

Periferian: tetania
hipokaltzemikoa

OSTEOPOROSIA

HORTZETAKO ASALDURAK

Hiperkaltzemia

NSZ-eko INHIBIZIOA

AHULEZIA, NEKEA

GILTZURRUNETAN:

Proteinuria, poliuria, polidipsia

KALTZIO-METAKETAK:

Giltzurrunetan
Odol-hodietan
Bihotzean
Biriketan...

2. Kaltzioa

Erabilgarritasun terapeutikoa

Kaltzioaren gatzak aho bidez edo bena barnetik

1. Dietan kaltzio gabezia

2. Hipokaltzemia

Hipoparatiroidismoa (↓ PTH)

Osteomalazia (Heste-xurgapen txarrean: ↓ D bit)

Tetania hipokaltzemikoa

3. Osteoporosia aurrezaintzeko

3. Kaltzitonina

Egitura kimikoa:

Hormona polipeptidikoa (32 aminoazido)
Hormona tiroidea

Odoleko **kaltzio** eta **fosfato**
kontzentrazioak murriztu

Kaltzitonina

Jariaketaren erregulazioa

↓ KALTZIOA: ↓ Síntesia eta askapena

↑ KALTZIOA : ↑ Síntesia eta askapena

Der Yang-ek Pymol-en bidez sorturiko irudia Wikimedia Commons-en argitaraturikoa Creative Commons Public Domain Mark 1.0 lizentziapean

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Calcitonin.png>

3. Kaltzitonina

Eragin fisiologikoak:

1. Hezurretan:

Osteoblastoen estimulazioa
Osteoklastoen inhibizioa

} ↓ Hezur erresortzioa

2. Giltzurrunetan:

↓ Erresortzio tubularra

↑ Iraizketa

↓ [Ca²⁺] plasmatikoa

3. Kaltzitonina

FarmaKOZINETIKA:

EZ aho bidez!

Azpiazalekoa, muskulubarnekoa edo **sudur bidea (gaur egun ez)**

- Giza-kaltzitonina

- Izokinaren kaltzitonina

  - Giza-kaltzitonina baino 20 aldiz potenteagoa
  - Erdibizitza luzea

- Elkatonina: Kaltzitonina sintetikoa

3. Kalcitonina

Nota informativa

**Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios
AEMPS**

CALCITONINA: SUSPENSIÓN DE LA COMERCIALIZACIÓN DE LOS PREPARADOS INTRANASALES Y RESTRICCIÓN DEL USO DE LOS PREPARADOS INYECTABLES A TRATAMIENTOS DE CORTA DURACIÓN

*Modificación de 10 de abril de 2013 (ver nota al final)

Fecha de publicación: 9 de abril de 2013

Categoría: MEDICAMENTOS DE USO HUMANO, SEGURIDAD.
Referencia: MUH (FV), 09/2013

- *Se ha suspendido la autorización de comercialización de los medicamentos de administración intranasal que contienen calcitonina.*
- *Los preparados inyectables deben utilizarse durante periodos cortos de tiempo a la dosis mínima eficaz, siendo sus indicaciones autorizadas:*
  - *Prevención de pérdida aguda de masa ósea debida a inmovilización repentina.*
  - *Tratamiento de la enfermedad de Paget cuando no se pueden utilizar otros tratamientos alternativos o estos han resultado ineficaces.*
  - *Tratamiento de hipercalcemia por cáncer.*

3. Kaltzitonina

Erabilgarritasun terapeutikoa:

1. HIPERKALTZEMIA

Hiperparatiroidismoa

Neoplasiak

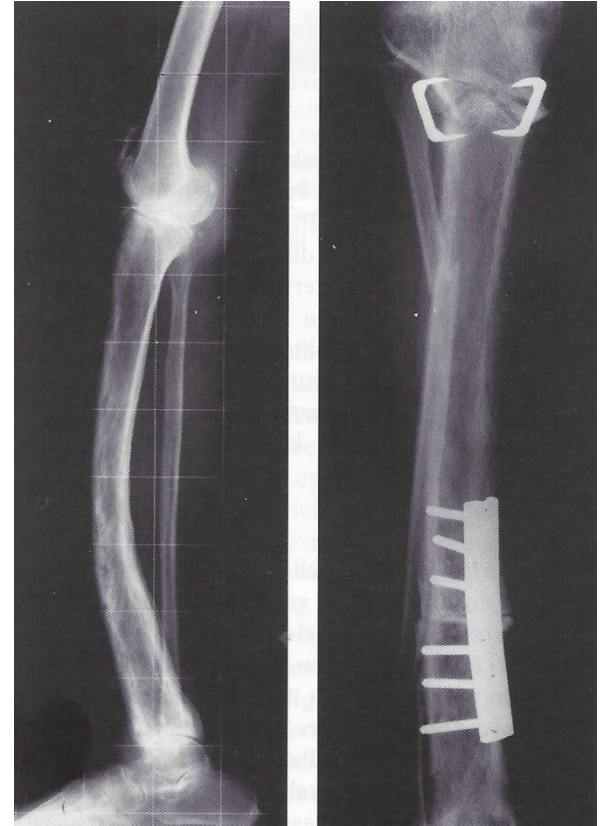
D bit.-aren hiperbitaminosia

2. PAGET-en GAIXOTASUNA

(Hezurretako forma-anormaltasunak, mina, asaldura neurologikoak, ...)

3. OSTEOPOROSIA

4. HEZUR METASTASIA

Paget-en gaixotasuna duen paziente baten tibia

Jürgen Freyschmidt-ek argitaraturiko irudia Wikimedia Commonsen CC BY-SA 3.0 lizentziapean

https://de.wikipedia.org/wiki/Osteodystrophia_deformans

4. D bitamina

D bitaminaren iturriak:

Superhormona esteroideoen familia (ez hormona bat bakarrik)

Ergokaltziferola (D2 bitamina)

Landareetako ergosterolaren eratorria

Heste-xurgpena. Eliminazioa errazagoa → efektu txikiagoa

Kolekaltziferola (D3 bitamina)

Ultramore izpien eraginez azalea sintetizatzen da, inaktiboa

Metabolitorik aktiboena: 1,25-dihidroxikolkaltziferola

(Kaltzitriola)

AZALA

GIBELA

GILTZURRUNA

Kolekaltziferola

Kaltzidiola edo kaltzifediola

Kaltzitriola

4. D bitamina

Eraketaren erregulazioa:

Estimulatzailerak:

- Kaltzifediol exogenoa
- Alfakaltzedola
- ↓ Fosfato plasmatikoa
- ↓ Ca^{2+} plasmatikoa
- PTH

Inhibitzaileak:

- Kaltzitriol plasmático (feed-back negatiboa)
- Kaltzitriol exogenoa
- ⬆ Ca^{2+} plasmatikoa

D bitaminaren iturriak elikagaietan

Arrautzak, esnea, gibela, arraina, ergokaltziferola...

4. D bitamina

Eragin fisiologikoak:

1. Hestean:

↑ Kaltzio eta fosforoaren heste-xurgapena

2. Giltzurrunean:

↓ Kaltzio eta fosforoaren iraizketa

3. Hezurretan:

↑ Mineralizazioa (OB) eta erresortzioa (OC)

↑ [Ca²⁺] plasmatikoa

4. D bitamina

Erabilgarritasun terapeutikoa:

1. D BITAMINAREN GABEZIA

Rakitismoa (prebentzioa eta tratamendua)
Osteomalazia
Heste-xurgapen txarreko gabezietan
Gibeleko asalduretan

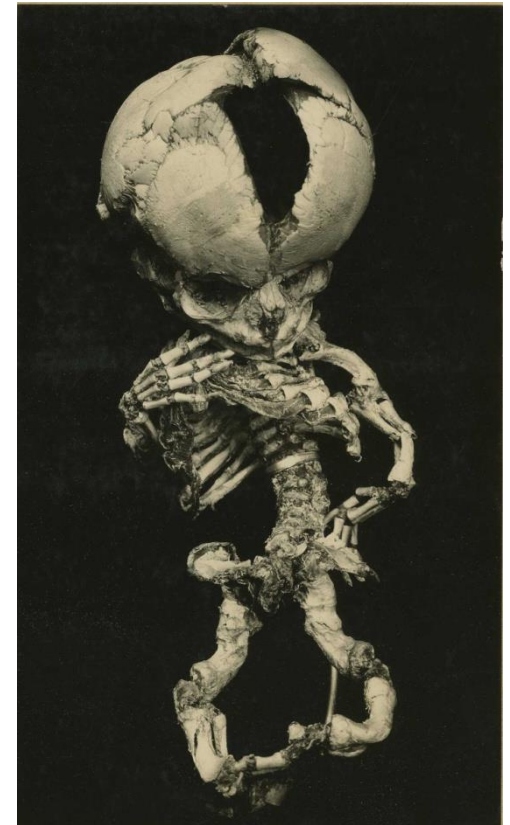
2. HIOPARATIROIDISMOA

Hipokaltzemia

3. OSTEOPOROSIA

Kontrako eraginak:

Hiperbitaminosia: ohikoa umeetan. Hiperkaltzemiarekin erlazionatuta (nekea, gorakoak, poliuria, polidipsia..., kaltzio metaketa bihotzean, giltzurrunetan...)

Errakitismoa pairatzen duen ume baten eskeletoa

National Museum of and Medicine Health-ek argitaratutako irudia CC BY 2.0 lizentziapean <https://www.flickr.com/photos/medicalmuseum/3543060175/in/photostream>

5. Difosfonatoak

↓ Hezurretako erresortzioa

Osteoklastoen aktibitatea inhibitzen dute

Ekintza mekanismoa

Hidroxiapatitaren eraketa oztopatu (alendronatoa)

Hezur-erresortzioaren guneetan metaketa

OC-en zitoeskeletoa apurtu eta ezin dira
elkartu erresortzioa egiteko

↓ Hezurretako erresortzioa

OC-en apoptosis ↑

OC-etan sartzen dira (etidronatoa)

5. Difosfonatoak

Eragin farmakologikoa

↓ **Hezurretako erresortzioa (↓ disoluzioa)**

Osteoklastoen aktibitatea inhibitzen dute → hezurren erresortzioa dagoen gaixotasunetan erabilgarria

Pirofosfatoaren analogoak

**Etidronatoa
Klodronatoa
Alendronatoa
Zoledronatoa...**

5. Difosfonatoak

Ezaugarri farmakozinetikoak

- ✓ Aho-bideko xurgapen txarra → **baraurik** hartu edo zain barneko admin
- ✓ %50a giltzurrunetan iraitzen da eta %50a hezurretan xurgatzen da

Eragin desiragaitzak

- ✓ Hestegorriko ultzera → Komenigarria da **ur ugari** hartzea eta **zutik** egotea

Erabilgarritasun terapeutikoa

1. **PAGET-en GAIXOTASUNA**
2. **OSTEOPOROSIS POSTMENOPAUSIKOA**
3. **HIPERKALTZEMIA TUMORALAK**
4. **HEZUR METASTASIAK** (Bularra eta prostatarena)

6. Osteoporosiaren tratamendua

OSTEOPOROSIA – Hezur-masaren gutxipena asaldura mikroarkitektonikoarekin

Antierresortzio farmakoak: hezur-masaren galera ↓

Farmako anabolikoak: hezur-sintesia ↑

Difosfonatoak

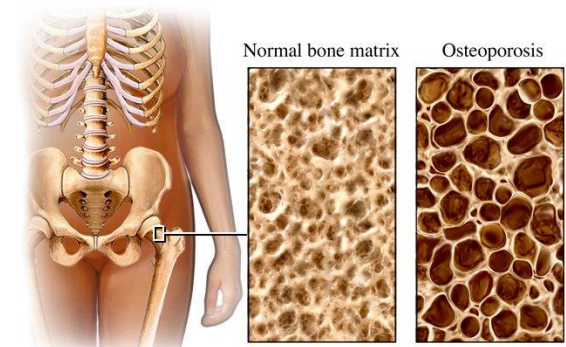
- ✓ OC-en apoptosia ↑ (etidronatoa)
- ✓ Ez da hidroxiapatita eratzen

Estrogenoak eta erlazonatutakoak (SERM)

- ✓ Eragin sistemiko ugari
- ✓ **Raloxifenoa** (ez hormonala): hezurretan ekintza agonista
- ✓ Menopausiako osteoporosiaren kontrakoa (2. aukerakoa)

Kaltzio eta D vitamina (kaltzitriola)

- ✓ 1200-1500 mg/egun menopausian
- ✓ Kaltzio-gatzak+ D vitamina edo beste farmakoekin batera

Aisha Huseynova-k Wikimedia Commons-en argitaratutakoa CC BY-SA 4.0 lizentziapean
<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Osteoporoz.jpg>

6. Osteoporosiaren tratamendua

OSTEOPOROSIA – Hezur-masaren gutxipena asaldura mikroarkitektonikoarekin

Antierresortzio farmakoak: hezur-masaren galera ↓

Farmako anabolikoak: hezur-sintesia ↑

Paratiroide hormona eta teriparatida

- ✓ OB (+) (Efektu paradoxikoa)
- ✓ **Teriparatida:** hormonaren zatiak ekintza anabolizatzailea du hezurretan
- ✓ Azalpeko administrazioa
- ✓ **Eragin desiragaitzak:** goragaleak, zorabioak, zefalea, artralgiak, hiperkaltzemia arina, hipotentsio iragankorra...
- ✓ Tratamendu amaieran difosfonatoekin batera hartu

7. Artrosiaren tratamendua

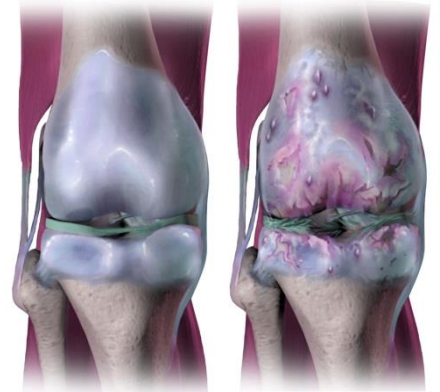
ARTROSIA – Kartilagoaren endekapena (higadura)

Sintomatologia ↓

Endekapenaren garapena ↓

Sintomatologia gutxitzen duten farmakoak

- ✓ AIEEak eta glukokortikoideak (artikulazio barnekoak)
- ✓ Ekintza moteleko farmakoak:
  - ✓ Glukosamina: kartilagoaren osagaia. Matrizearen desegitea **eten**
  - ✓ Kondroitin sulfatoa: osagaia, elastikotasuna eta indar mekanikoa ematen du
  - ✓ Azido hialuronikoa: likido sinobialaren osagaia (artikulazio barnekoa) “Biskosuplementazioa”

Belaun osasuntsua (ezkerra)
eta artrosiarekin (eskuina)
BruceBlaus-ek argitaratutako irudia
Wikimedia Commonsen CC BY-SA 4.0
lizentziarekin

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Osteoarthritis.jpg>

Eraginkorrak min eta mugikortasunean (belaun artrosian)

Kontsiderazioak fisioterapian

Osteoporosia

- Bizitzan zeharreko neurri ez farmakologikoak gomendatu: ariketa fisikoa, tabakorik ez, kaltzio eta D bitaminaren ekarpena ziurtatu.
- 65 urte baino gehiagoko adinekoetan erorketak ekidin.
- Aldaka babesteko babeskiak erabiltzen (kuxin-gerrikoak) apurketa arriskua jaisten da.
- Behar izatekotan kanpo laguntzen erabilera gomendatu, makilak edo ibiltzeko gailuak, eta hauek ondo erabili.

Artrosia

- Neurri ez farmakologikoak oso garrantzitsuak dira eta eraginkorragoak egiten dituzte neurri farmakologikoak.
- Neurri ez farmakologikoen gomendioak gaixo eta horren inguruneke jendea barnean sartzen ditu. Berheziketa behar da. Gainera pisu galera, ariketa fisikoa eta material ortoprotesikoaren erabilpenaren gomendioa.